

ІСТОРІЯ МОВОЗНАВЧИХ УЧЕНЬ

- Предмет курсу – історія мовознавчих учень від найдавніших часів до сьогодні.
- Не лише історія, а й практичний огляд із точки зору сучасності здобутків лінгвістичної науки в різних країнах світу на різних континентах.
- Плюс оцінка цих здобутків під кутом зору сучасної мовознавчої науки.

- **Мета курсу** – допомогти молодому філологу правильно зорієнтуватися в процесі поступового розвитку науки про мову, в логіці цього процесу, допомогти одержати історико-пізнавальну основу для майбутнього поглибленого вивчення теоретичних проблем мовознавства

✘ Систематизований виклад про основні віхи в історії світового мовознавства, про найголовніші мовознавчі школи, напрями й теорії – в історичному плані.

✘ **Зв'язок:**

✘ філософія

✘ культурологія

✘ історія

✘ літературознавство

✘ етнологія

✘ діалектологія

✘ порівняльно-історичне мовознавство

ОСНОВНІ ЕТАПИ Й ПЕРІОДИ РОЗВИТКУ МОВОЗНАВСТВА

- ✘ I. Історія мовознавства Стародавнього Світу. Особливо – історія мовознавства Стародавнього Єгипту, Стародавньої Індії, Стародавнього Вавілону, Фінікії, Шумерії, Стародавнього Китаю і Стародавньої Греції та Стародавнього Риму.
- ✘ Бо там і тоді – основи нашої науки.
- ✘ II. Історія європейського мовознавства (Середньовіччя – до XVIII століття). Дуже важливий етап, особливо період Відродження.

- ✘ III. (якісно новий етап) Мовознавство
к. XVIII – поч. XIX ст., коли почав застосовуватися порівняльно-історичний метод при дослідженні мов.
- ✘ Цей період вважають класичним періодом (золотим віком) розвитку мовознавства.
- ✘ Імена: В.Гумбольдт, О.Востоков, О.Потебня, А.Шлейхер, І.Бодуен де Куртене, Ф.де Соссюр.

- ✘ IV. XX століття (новітній в історії мовознавства). Дуже активні наукові пошуки в галузі дослідження мови. Існування багатьох шкіл, напрямків, період появи нових цікавих течій, теорій, гіпотез, нових методів дослідження мови.
- ✘ Мовознавство саме у XX столітті здобуло важливий громадсько-політичний статус як гуманітарна наука.

МОВОЗНАВСТВО СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

- ✘ Загальні зауваження про початки людських знань у галузі лінгвістики.
- ✘ Перший поштовх до виникнення мовознавства – загальний інтерес стародавньої людини до мови як суспільного явища і до мовлення як індивідуального явища.
- ✘ Стародавню людину природно цікавило:
 - ✘ звідки взялася мова?
 - ✘ як людина навчилася говорити?
 - ✘ що таке слово і як воно виникло?
 - ✘ чому слово впливає не лише на людину, а й на тварин?
 - ✘ чому існує багато мов, а не одна?
 - ✘ чому говорить тільки людина?
 - ✘ що таке звук?
 - ✘ чому саме це слово означає саме цей предмет чи явище?
 - ✘ хто все це встановив?

- ✘ Серед усіх зацікавлених були люди з високим рівнем IQ, які ставали шаманами, пророками... Саме вони й ставали першими вченими
- ✘ Велика роль - релігія і народна поетична творчість. Інколи людина, не в силах пояснити явище, створювала міфи, легенди про їх походження, у т.ч. й мови.
- ✘ Ці легенди, перекази майже у всіх народів приблизно однакові: мову людині подарував Бог (шумери: це ясний чоловік із німбом над головою; Австралія, Філіпіни, нова Зеландія – приблизно так само).

- ✘ Мова – божественний дар, а не природна потреба. Звичайно, такі міфи, перекази стародавніх мудреців використали світові релігії (іслам, буддизм, християнство, іудаїзм).
- ✘ Християнство: «Спочатку було Слово. І Слово було Бог» (Єв-є від Іоана).
- ✘ Ці питання й досі не розв'язані й небезпечні для людського розуму.
- ✘ *Й.-В.-Ф.Гегель: Немає абсолютної істини. Все є істиною відносною.*

УЯВЛЕННЯ ПРО МОВУ ДАВНІХ ЄГИПТЯН

- ✘ Коли ми говоримо про давніх єгиптян, то маємо на увазі **корінних єгиптян**, а не теперішніх арабів, котрі в VI-VI ст. винищили коптів – корінне населення (їх зараз лишилося близько менші пів тисячі, живуть у Катарі).
- ✘ Копти мали державу в середній та нижній течії Нілу в III-I тис. до н.е.
- ✘ Давні єгиптяни – засновники багатьох наук, у т.ч. науки про мову.
- ✘ Глибоко проникали в суть явищ буття.

- ✘ Мова і мовлення, на їх думку, утворюються безпосередньо людським язиком – генератором мови і мовлення.
- ✘ Існує багато різних мов на світі тільки тому, що в різних людей – різні язики, які по-різному розташовуються в ротовій порожнині.

- ✘ Цікава стародавня пам'ятка – **Мемфіський філософсько-богословський трактат** (сер. III тис. до н.е.): найголовніші елементи світобудови – **серце** (серце Бога та серце людини) і **язик** (язик Бога і язик людський). Саме від них залежить і мова.
- ✘ Головний Бог у Стародавньому Єгипті, який буцімто був у центрі Всесвіту і дарував людям язик (мову), -- **Птах**.
- ✘ «Язик повторює те, що задумане серцем». Бог Птах був дуже задоволений, як створив усі речі Землі і створив божественні слова, давши цим речам назви.

× 1400 р. до н.е. мудрець
фараон Аменхотеп IV

- × навчав своїх підлеглих, зокрема жреців свого храму, що над світом панує т.зв. Сонячне коло, яке є Богом під назвою Атон, і що нібито це божество разом із сонячним промінням вкладає людям у голови розум, а в уста – мову, що різні мови існують тільки тому, що це сонячне коло по-різному освітлює різні землі.
- × Копти дуже рано навчилися передавати звуки своєї мови певними знаками.

- ✘ Винахідник давньоєгипетського письма – бог мудрості **Тот**.
- ✘ Письмо і мистецтво в Стародавньому Єгипті - священні речі, і до цих речей допускалися окремі обранці – служителі храмів (жерці).
- ✘ При храмах – школи писців, де вперше в історії світової цивілізації виникли так звані ономастикони – перші словники-тлумачники імен богів та фараонів.

- ✘ Староєгипетські ономастикони – списки слів-власних назв із метою їх запам'ятовування і правильного написання.
- ✘ До нас дійшло два ономастикони – Рамейский о. (323 слова) і о. «Аменемопе» (Аменемопе – укладач, там – 600 слів). Створені обидва ономастикони – 1500-1200 р.до н.е.

-
- ✘ У Ст.Єгипті мовознавство в самотійну науку НЕ виокремлювалося.
 - ✘ Це первісно мовознавчі спроби з'ясувати деякі складні питання мовного життя